

jogi indokolásuk pedig — mint ők mondják — igen egyszerű és világos. A dal mint nem testi dolog, nem lehet tulajdonjog tárgya. A szerző kifejezőmódja nyilvánvalóan éves. A szerző nem a tulajdonjogot akarta átruházni, mert hiszen ez fogalmi képtelenség, hanem csak a dalra vonatkozó szerzői jogokat. Az átruházás időpontjában azonban a szerzői alkotás hazánkban még nem volt megvédve, az első szerzői törvényünk csak 1884. július 1.-én lépett életbe, ezt megelőzően szerzői jogokról jogi értelemben beszélni nem lehetett. A szerző tehát olyasmit ruházott át, amivel ő sem rendelkezett, ami egyébként — minthogy nem is létezett — a forgalom tárgya nem lehetett. Szerzői jogok nem voltak az átruházás időpontjában, még kevésbé voltak mechanikai jogok, amelyeket csak az új szerzői törvényünk ismer és még ennél is kevésbé ruházhatta át a beszélőfilm céljára való használati jogát a szerző, mert hiszen a beszélő filmet még a jelenlegi szerzői törvényünk sem ismeri.

Lehet, hogy ez a pusztán logikára épített okoskodás magának a logikának a szabályai szerint sem egészen helytálló, itt nem óhajtok most ebből a szempontból ezzel a felfogással vitába szállni, annyi azonban bizonyos, hogy az a tételes törvényeinken alapuló elévülési rendelkezések leszámításával legalábbis látszólag hiven követi a rendszert és az még bizonyosabb, hogy olyan eredményre jut, amely minden jogérzékkel ellenkezik.

Ha az ingatlan jóhiszemű birtokosa 32 évi zavartalan birtoklás után telekkönyvi bekebelezést kérhet, akkor miért volna a fenti kiadó megfosztva még az elbirtoklásra való hivatkozás lehetőségétől is, pláne akkor, amikor ő még a jogszerűsége is támaszkodhatik?

Ha a személyiségi jogok és köztük a szerzői jog dologi jogi természetét felismertük, akkor egyuttal felismertük azt is, hogy az immateriális javak is épp úgy tárgyai a tulajdonjognak, mint az ingatlan és az ingó dolgok és akkor nem kapcsolhatjuk ki a tulajdonjog eredeti szerzési módjainak az immateriális javakra való alkalmazhatóságát sem. Csak az elbirtoklás intézményét kell segítségül hívunk és máris egy csapásra romba dől az örökösök szofisztikus okoskodása. Az elbirtoklás eredeti szerzési mód lévén, egészen mindegy, hogy volt-e törvényileg védett szerzői jog 1874-ben, amikor a szerző pénzért eladta dalát a kiadónak, mert azzal a ténnyel, hogy a kiadó 56 esztendeig zavartalan abszolút jóhiszemű, sőt jogszerű, birtokos volt, ő kétségtelenül megszerezte a dal tulajdonjogát, vagy ha úgy tetszik, a dalra vonatkozó szerzői jogok összességét. Az immateriális javakról szóló tételes törvényeink egyikével sem ellenkezik az elbirtoklás gondolata. De legkevésbé ellenkezik magával az anyagi igazsággal, sőt azt hiszem éppen az ember veleszületett jogérzéke hívja segítségül, úgy mint a fenti esetben is.

Dr. Trebits Herbert.

Uj per a jogerős felhívás után. A perismétlésről szóló tanulmányunkban igyekeztünk azon jogszabályokat felsorolni, amelyekben a törvényhozás maga törte át a perismétlési tilalom elvét. Utaltunk többek közt a Pp. 635. §-ára is, mely megengedi, hogy a bérleti viszony megszüntetésére irányuló eljárásban jogserelmet szenvedett fél követelését a törvény rendes útján érvényesíthesse. Felperest ez esetben sem köti az ismétlési tilalom: a megelőző eljárásban érvényesített tényállást az új perben újból érvényesítheti és ugyanazt a jogkérdést újból felvetheti.¹⁾

¹⁾ Kovács Marcel: A Pp. magyarázata. 1271. oldal, 5. jegyzet.

Csak egyet nem tehet: a bérlet tárgyának átadását, vagy átvételét nem kérheti.

A Kúriának alkalmá volt legutóbb egy ilyen jogsérelmi per kapcsán elvi jelentőséggel bíró kijelentéseket tenni, melyek többszempontról érdemelnek figyelmet. Fialal házások a nő szülei házában műtermet és egyéb helyiségeket kaptak *ingyenes használatra*. A házassági életközösség köztük azonban hamarosan megszakadt, mire a nő szülei a bírósághoz fordultak, *bérleti jogviszony megszüntésére* hivatkoztak, de a felhívást a helyiségek átadására (Pp. 627. §.) csak a leányuk, mint egyedüli bérlő ellen kérték kibocsájtani. A feleség kifogással nem élt, a férj kétrendbeli beavatkozási kérelmét pedig elutasították, mire a felhívás jogerőre emelkedett. Ezen előzmények után a férj megállapítási keresetet indított a szülők ellen annak kimondása iránt, hogy ő nem köteles a helyiségeket átadni, a végrehajtás tehát vele szemben nem foganatosítható.

Ez a per nem volt ismételt per, mert hiszen az előző perbeli felek azonossága nem forgott fenn, a Kúria azonban következetes maradt a hasonló perismétlési tényállások esetén elfogadott jogi álláspontjához. Gyakorlata szerint u. i. rendszerint meg kell engedni a per ismétlését, valahányszor a korábbi pert a törvény megkerülésére, vagy mások jogainak kijátszására akarták felhasználni. A fenti esetben is azt vetette alperesek szemére, hogy nem tárták fel a való helyzetet: használat (usus) helyett bérletre hivatkoztak, továbbá bérlőül is egyedül a leányukat tüntették fel. Megállapította, hogy az alperesek jogosulatlanul vették igénybe a különleges eljárást és ez már magában megadja a kereset jogosságának alapját.

A döntés még tovább megy: elismeri a felperes kereseti jogát, noha az előző eljárásban, mint ügyfél nem szerepelt, sőt nem szorítja felperes jogát pusztán kártérítési jogcím megállapítására, hanem a Pp. 635. §-ának világos tilalma ellenére kifejezetten megengedi, hogy a bérlemény átadásának kérdése is újból elbíráltassék.²⁾ A Kúria e feltűnést keltő határozatát azzal indokolta, hogy felperes az előző eljárásban éppen annak jogosulatlansága miatt nem vehetett részt ügyfélként. A megállapítási pert ezért nem minősítette a Pp. 635. §-ára alapított jogsérelmi pernek, ennek folytán tárgytalannak tekintette e §-ban foglalt perjogi korlátozást is.

A Kúria mindenképpen segíteni kívánt a kijátszott felperesen, mert őt a helyiségek használatának elvonása fenyegette, és „ez ellen a végrehajtási törvényben szabályozott keresete útján sem szerezhet jogvédelmet”. Helyt adott tehát a megállapítási keresetnek.³⁾

A perismétlés jogpolitikai indokoltságát mi is abban találjuk, hogy az ú. n. jogorvoslati perek érvényesülési területe erő-

²⁾ A korábbi bírói gyakorlat sem engedte meg, hogy a megelőző eljárás által a bérlemény átadása kérdésében teremtett helyzet megbotlyogtassék. „A felmondást nem lehet érvénytelennek kimondani, hanem csak jogszerűtlenek.” Budapesti Tábla, 369/1910. G. Mj. Dt. IV. 159.

³⁾ P. III. 849/1934. J. H. 1935. 25.

sen korlátozott, ezért nem képesek minden esetben kellő jogvédelmet nyújtani a feleknek. De vajjon felperes eléri-e a Kúria által intencionált célt a kedvező megállapítási ítélettel? Felperes végrehajtás megszüntetési pert ezen ítélet alapján nem indíthat, mert a végrehajtást nem ellene rendelik el, bírói gyakorlatunk pedig a megszüntetési perben a végrehajtást szenvedőn kívül csak örökösének, vagy birtokutódának adja meg az akortrust.⁴⁾ A megállapító ítéletnek tehát ebben az esetben pusztán pszichológiai jelentősége van: alpereseket nyilván vissza fogja riasztani a végrehajtás foganatosításától, hacsak nem akarják magukat különböző kártérítési igényeknek kitenni (joggal való visszaélés miatt). Ám ha alperesek mégis túlteszik magukat a lelki gátláson, felperesnek nem áll jogeszköz rendelkezésére a végrehajtás foganatosításának megakadályozása céljából. De még ha felperes perben állott volna s végrehajtás megszüntetési pert indíthatna is, elvileg az is vitás: vajjon a megállapító ítélet felhasználható-e megszüntető okként a megszüntetési perben. Bírói gyakorlatunk szerint a Pp. 635. §-a alapján hozott új ítélet sem visszévégrehajtás, sem végrehajtás megszüntetési per alapjául nem szolgálhat.⁵⁾ A gyakorlat ezen irányát a törvény által a bérlemény átadására s átvételére vonatkozóan felállított tilalom kelletlenül indokolja ugyan, de mint általánosan követett alapelvet nem helyeselhetjük, mert a megállapítási per akkor tölti be rendeltetését, ha felperes jogállapotát *hatályosan* biztosítja az alperessel szemben, vagyis ha a megállapító ítéletet olyan utólagos ténykörülmenynek tekinthetjük, mely megszünteti a végrehajtási jogot.

Tanulság a fenti esetből: a perismétlés törvényhozási szabályozása mellőzhetetlen szükségesség főképp abban a vonatkozásban, hogy az újabb ítélet — éppúgy, mint a perújítás során hozott, — minden további peres eljárás nélkül rendelkezhessen az előző jogerős ítélet hatályon kívül helyezése tárgyában.

Hj. dr. Nagy Dezső.

Uj per a váltófizetési meghagyással jogerősen befejezett ügyben.
A kir. Kúria az előtte folyt 3584/1933. számú perben, melyet a jogerős váltófizetési meghagyással marasztalt mezőgazdasági gép vevője indított az eladó ellen jogügylet érvénytelenítése iránt, kimondotta, hogy a kibocsátott és jogerőre emelkedett váltófizetési meghagyás nem akadályozza annak, hogy a feleknek a váltó alapjául szolgáló ügyletből eredő jogviszonya ebben a perben elbírálás tárgyává tétessék, mert a váltófizetési meghagyásos eljárásban az érvénytelenítési perbeli felperes kötelezettsége váltó, tehát jogcím nélküli kötelem alapján állapítottatott meg. A kir. Kúria újabb 6529/1933. számú ítéletében, mely abban a kérdésben döntött, hogy parcellaváltók alapján váltófizetési meghagyással jogerősen marasztalt alperes, ki e marasztalásból folyó kötelezettsége teljesítésének biztosítására újabb váltókat adott,

⁴⁾ C. 3487/1904., C. I. 730/1904., C. I. G. 111/1900., Vincenti: Végrehajtási eljárás. 94—96. oldal.

⁵⁾ Kovács: i. m. 1272. oldal, 11. jegyzet.